

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתעד

ערב שבת קודש
חול המועד פסח
ח"י בניסן ה'תשע"א

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ח בניסן ה'תשע"א – כ"ה בניסן ה'תשע"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ח בניסן	הלי תפלה וברכת כהנים פרק ח-י.	הלי כלים פרק יז.	מ"ע ה.
ש"ק	י"ט בניסן	פרק יא-יג.	פרק יח.	מ"ע ה.
א'	כ' בניסן	פרק יד-טו. הלי תפילין ומזוזה וס"ת... בפרקים אלו. פרק א.	פרק יט.	מ"ע כו. יב.
ב'	כ"א בניסן	פרק ב-ד.	פרק כ.	מ"ע יג.
ג'	כ"ב בניסן	פרק ה-ז.	פרק כא.	מ"ע טו. יח.
ד'	כ"ג בניסן	פרק ח-י.	פרק כב.	מ"ע יז.
ה'	כ"ד בניסן	הלי ציצית... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק כג.	מ"ע יד.
ו'	כ"ה בניסן	הלי ברכות... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק כד.	מ"ע יט.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
7.39	7.14.2	1.13	12.40	9.20	6.12	5.12	4.49	3.54	ו', י"ח בניסן
7.40	7.14.8	1.12	12.39	9.20	6.11	5.11	4.47	3.53	ש"ק, י"ט בניסן
7.41	7.15.5	1.12	12.39	9.19	6.10	5.09	4.46	3.51	א', כ' בניסן
7.42	7.16.2	1.12	12.39	9.18	6.09	5.08	4.45	3.50	ב', כ"א בניסן
7.42	7.17.0	1.12	12.39	9.18	6.08	5.07	4.43	3.48	ג', כ"ב בניסן
7.43	7.17.7	1.12	12.39	9.17	6.07	5.06	4.42	3.47	ד', כ"ג בניסן
7.44	7.18.4	1.12	12.39	9.17	6.06	5.05	4.41	3.45	ה', כ"ד בניסן
7.45	7.19.1	1.12	12.38	9.16	6.05	5.03	4.40	3.43	ו', כ"ה בניסן

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י
7:53	6:54	7:54	6:44	7:54	6:52	7:52	6:37	7:53	6:54
7:55	6:55	7:56	6:46	7:56	6:54	7:53	6:38	7:55	6:55
7:59	6:59	8:00	6:49	8:00	6:57	7:57	6:42	7:59	6:59

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מ"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

י"ו: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

משה ומשיח - מהכוח בהעלם אל הגילוי בפועל

הרמז המיוחד בפסוק "עד כי יבוא שילה", ועניין האחדות המסתתר בו
• מעלת ימים אחרונים של פסח על הראשונים • השמחה "בקב שלו"
דווקא, במה שמשיגים על-ידי יגיעה ועבודה • מנהג ד' כוסות ביום זה
- בגלל הסמיכות לגאולה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

אף שמשחיה ("גואל אחרון") יגלה בעולם עניין נעלה יותר ממה שנתגלה על-ידי משה ("גואל ראשון"), להיותו למעלה ממה, כדאיתא בתנחומא⁵ על הפסוק⁶ "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד" שמשחיה יהיה למעלה אפילו ממה רבינו - אף-על-פי-כן, גם הגאולה העתידה היא על-ידי משה רבינו ("גואל ראשון הוא גואל אחרון"), אלא שאין זה משה כפי שהוא בפני עצמו, כי אם כפי שנשמת משה תצטרף לנשמת משיח.

והעניין בזה:

פעולתו של המשיח בעולם היא - עניין השלום והאחדות, כמו שכתוב בהפסרת היום: "וגר זאב עם כבש גו"⁷.

והנה, כללות עניין השלום ישנו כבר בתורה שניתנה על-ידי משה רבינו, כמאמר רז"ל⁸ "כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה".

אלא, שעניין השלום הנפעל על-ידי התורה הוא באדם בלבד, כמבואר בלקוטי תורה⁹ בפירוש עניין

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר דיבר פעם בשיחת אחרון של פסח¹ וציווה לפרסם את הדברים, אף שבאותם זמנים, בפולין, לא היה הסדר לצוות לפרסם את השיחות אודות הפסוק² "עד כי יבא שילה", ואמר:

"שילה" - בגימטריא משה³, "יבא שילה" - בגימטריא משיח³. . . "יבא" - בגימטריא אחד, כלומר שעל-ידי זה שיהיה אחדות בבני-ישראל . . . ימשיכו ברצון השם יתברך את הגאולה השלימה על-ידי משיח גואל צדק במהרה בימינו אמן.

וצריך ביאור: (א) מדוע עניין האחדות בא רק ברמז (בתיבת "יבא"), ולא נאמר "אחד" בפירוש? (ב) מאחר שמשחיה ומשיח נרמזו בשתי תיבות ("יבא" ו"שילה") - היה הרמז יכול להיות בשתי תיבות נפרדות לגמרי, משה בתיבה אחת, ומשיח בתיבה אחרת לגמרי, ומדוע צריכים שניהם - משה ומשיח - להיות מרומזים בתיבת "שילה"?

ב. והביאור בזה - בהקדמת ביאור מאמר רז"ל שמשחיה "הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון"⁴:

תשי"א (תור"מ ח"ג ע' 29).

(5) תולדות יד.

(6) ישע' נב, יג.

(7) שם יא, ו.

(8) סנהדרין צט, ב.

(9) צו טו, סע"ב. מטות פו, ד. שה"ש כה, ג. וראה גם תור"א

(1) תרצ"ט (סה"ש תרצ"ט ע' 329 ואילך). הובא ונת' בלקו"ש חי"א ע' 8 ואילך. וש"נ.

(2) ויחי מט י.

(3) בעה"ט עה"פ.

(4) ראה שמור"ר פ"ב, ד"ו. זח"א רנג, א. שער הפסוקים פ' ויחי מט, יר"ד. תור"א ר"פ משפטים. וראה גם שיחת שש"פ

שהיה אז יחוד ב' הפכים: "נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו"¹⁸ - בארץ "מלאה גילולים"¹⁹.

וזהו שבימים הראשונים דחג הפסח היה התחלת עניין גירות בניי-ישראל²⁰, שהחידוש בענין הגירות גדול יותר מהחידוש של "קטן שנולד" (כמאמר רז"ל²¹ "גר שנתגייר כקטן שנולד", בכ"ף הדמיון, כי לאמיתו של דבר גר שנתגייר הוא למעלה מקטן שנולד), כי "קטן שנולד" ענינו התחדשות יש מאין, ואילו "גר שנתגייר" אינו התחדשות מאין ליש, אלא אתהפכא מיש ליש, מן הקצה אל הקצה - מגוף של קליפה לגוף של קרושה.

ומטעם זה אומרים הלל גם בליל חג הפסח, כיון שאז ישנו עניין "לילה כיום יאיר"²², מעין הגילוי של "והיה אור הלבנה כאור החמה"²³ שיהיה לעתיד. וזהו הטעם שלילה זה הוא "ליל שימורים"²⁴, שגם עניין זה הוא מעין הגילוי שלעתיד, שאז יקיים העידן²⁵ "והשכתי חיה רעה מן הארץ" (כמו שנתבאר באריכות בשיחת ליל ב' דחג הפסח²⁶).

וממה שכתב בסידור האריז"ל²⁷ "שאינ זמן שמחה כל כך . . . כמו בליל פסח", דהיינו שזהו הזמן היחיד בכל השנה שיש בו שמחה רבה כל כך מצד עניין יחוד שני הפכים, מובן, שעניין זה אינו בימים האחרונים של פסח.

ומאידך מצינו עניין מיוחד שישנו בימים האחרונים של פסח דווקא - עניין קריעת ים-סוף, ש"ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל וכל שאר הנביאים"²⁸, ו"אפילו עוברים שבמעיי אמן אמרו שירה"²⁹, "זה אלי ואנוהו"³⁰, שגם גילוי זה הוא מעין

"פמליא של מטה", שעל-ידי התורה נעשה שלום בין הנפש האלקית לנפש הבהמית, שכל זה הוא באדם בלבד;

ואילו המשיח יפעל שלום גם בעולם החי - "וגר זאב עם כבש" ושהפירוש בזה אינו כהיש מפרשים¹⁰ שאינו אלא בדרך משל, אלא כמבואר בתורת החסידות בכמה מקומות¹¹ (ומהם - בסיום המשך וככה תרל"ז¹²), שפירוש הכתוב הוא כפשוטו, ועד שגם בנחש הקדמוני - שהוא השורש לכל עניין הרע והפירוד - גם בו יפעל המשיח שלום¹³.

והכוח על זה ניתן בתורה שניתנה על-ידי משה רבינו, כמו שכתוב¹⁴ "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום", ו"אין עוז אלא תורה"¹⁵, דהיינו שהתורה היא נתינת כוח על עניין השלום, אלא שבתורה כפי שהיא עתה ישנו העניין בכוח בלבד, ועבודתם של בניישראל היא להמשיך עניין זה בפועל.

ונמצא, שהמשכת עניין השלום בעולם על-ידי המשיח אינה עניין חדש, אלא גילוי עניין שנמצא כבר בתורה; אלא שעתה עניין זה הוא בהעלם, ותפקידם של בניישראל הוא להמשיך עניין זה בגילוי, וגמר גילוי זה יהיה בביאת המשיח.

על-פי זה יובן הטעם שמהו ומשיח נרמזו בתיבת "שילה" - כי עניינם אחר, אלא שבמשיח היתוסף עניין ה"יבא", שעניין זה יבוא מההעלם אל הגילוי, על-ידי העבודה של "והצנע"¹⁶ לכת עם אלקיך¹⁷.

ג. ועל דרך זה הוא גם החידוש שבימים האחרונים של פסח לגבי הימים הראשונים (שבכללות הם דוגמת ב' העניינים: משה ומשיח), שענייני הימים הראשונים נמשכים בגילוי על-ידי עבודת הימים האחרונים (כדלקמן).

מעלת הימים הראשונים של חג הפסח היא - שבהם ישנה שמחה רבה שאינה בכל השנה, כיון

18 נוסח הגש"פ פיסקא "מצה זו", ושם לפנ"ז פיסקא "ויוציאנו".

19 שמו"ר פי"ב, ה. הובא בפרש"י עה"ת וארא ט, כט.

20 ראה יבמות מו, א"ב. וש"נ.

21 שם כב, א. וש"נ.

22 תהלים קלט, יב.

23 ישעי' ל, כו.

24 בא יב, מב.

25 בחוקותי כו, ו.

26 בתחלתה (לעיל ע' 214 ואילך).

27 להר"ש מרשקוב - קודם קידוש.

28 מכילתא ופרש"י בשלח טו, ב.

29 סוטה ל, סע"ב. וש"נ.

30 בשלח שם.

יתרו סז, רע"ב. ובכ"מ.

10 רמב"ם הל' מלכים רפ"ב. וראה רד"ק עה"פ.

11 ראה תו"מ סה"מ ניסן ע' קפח. וש"נ.

12 פצ"ד.

13 ראה ישעי' שם, ח.

14 תהלים כט, יא.

15 מכילתא יתרו יט, טז. שהש"ר פ"א, ג. ועוד.

16 מיכה ו, ח.

17 חסר סיום הענין (המו"ל).

וזהו הטעם שהגילוי שבקריעת ים סוף התבטא גם בגשמיות, כנזכר-לעיל שגילוי קריעת ים סוף היה על דרך עניין הנבואה, שעניינה גילוי במוחש (כידוע³⁹ שזוהי מעלת הנביא על החכם⁴⁰), ועד ש"כל אחד ואחד מראה באצבעו (הגשמית) ואומר זה אילי"⁴¹ - כי גילוי זה בא על-ידי העבודה מלמטה למעלה, שעל-ידי זה נפעל זיכוך הגשמי, ולכן היה הגילוי גם בגשמיות.

מה שאין כן ביציאת מצרים, אף שנתגלו מדריגות נעלות ביותר (כנ"ל), מכל מקום הגילוי לא חדר ב"מטה", שהרי גם לאחר הגילוי נשארה מצרים ארץ "מלאה גילולים", ולכן הוצרך להיות עניין הבריחה מן הרע, כמו שכתוב⁴² "כי ברח העם" [...].

ו. על-פי זה יובן גם כן עניינם של ד' הכוסות ששותים באחרון של פסח - שהם אותו עניין כמו ד' הכוסות ששותים בימים הראשונים דחג הפסח, אלא שד' הכוסות שבימים הראשונים הם בעיקר בנוגע ליציאת מצרים, ובהעלם יש בהם גם העניינים דלעתיד, ואילו ד' הכוסות דאחרון של פסח שייכים לגאולה העתידה בגלוי⁴³. ולכן נתגלה המנהג לשתות ד' כוסות באחרון של פסח בדורות הכי אחרונים דווקא, בעמדנו סמוך לגאולה העתידה.

ומצד מעלת הגילוי בלבד (שזהו על דרך מעלת הקב שלו לגבי תשעה קבין של חבירו) - מובן גודל השמחה באחרון של פסח, ובפרט שיש בו שתיית ד' כוסות, ש"אין אומרים שירה אלא על היין"⁴⁴, להיותו "משמח אלקים ואנשים"⁴⁵.

(מהתוועדות אחרון של פסח ה'תשכ"א.
תורת-מנחם כרך ל עמ' 247-252 - בלתי מוגה)

שלעתיד, שאז יקויים היעוד³¹ "אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם גו"³². ועניין זה לא היה בימים הראשונים דחג הפסח, אלא בימים האחרונים דווקא.

ד. וכללות הביאור בזה - על-פי מאמר רז"ל³² "אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חבירו": אף שה"קב שלו" אינו אלא קב אחד, ובפרט לפי המבואר³³ בעניין "חלק עשירי"³⁴, שאינו רק חלק עשירי בכמות, אלא גם חלק עשירי באיכות, אף-על-פי-כן, כיון שקב אחד זה הוא שלו, שהשיג בעמלו וביגיעתו ("זיינע אַן אויסגעאַרעוועטע"), הרי הוא יקר בעיניו יותר "מתשעה קבים של חבירו", שעם היותם "תשעה קבים", הרי הם באופן של "נהמא דכסופא"³⁵.

ועל דרך זה הוא החילוק בין יציאת מצרים (ימים ראשונים דחג הפסח) לקריעת ים סוף (ימים אחרונים דחג הפסח):

ביציאת מצרים נמשכו אמנם העניינים הנעלים ביותר, ועד "בכבודו ובעצמו", לא רק "בכבודו", דקאי על מלכות דאין-סוף, אלא גם "בעצמו", עצמותו ומהותו³⁶, אבל אף-על-פי-כן, המשכה זו היתה שלא על-ידי הכנת ועבודת המטה;

מה שאין כן הגילוי שהיה בקריעת ים סוף - נמשך על-ידי עבודתם של ישראל מלמטה למעלה, שהרי מיד ביציאת מצרים היתה העבודה בעניין הביטחון, "לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה"³⁷ (כמו שנתבאר בשיחת ליל ב' דחה"פ³⁸), וכן היתה עבודת ספירת העומר במשך כמה ימים אחרי זה. וכיון שגילוי זה נמשך על-ידי עבודה - הרי הוא חביב ויקר יותר מהגילוי שביציאת מצרים.

(31) יואל ג, א.

(32) ב"מ לח, א.

(33) ראה סה"מ תרע"ח ע' קמח. תו"מ ח"ג ע' 344. ועוד.

(34) תו"א יתרו ע, סע"ב ואילך. וראה סה"מ תרל"ב ח"א ע' קלא. וש"נ.

(35) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. הובא בלקו"ת צו ז, סע"ד. ובכ"מ.

(36) ראה סה"מ אעת"ר ע' עה. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקכד. סה"מ תער"ב-תרע"ו ע' סז. הובא בהגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים ס"ע כד.

(37) ירמ' ב, ב.

(38) ס"ט (לעיל ע' 231).

(39) תניא אגה"ק סי"ט (קכו, ב). ובכ"מ.

(40) בזכרון אחרים: ולאידך, מעלת הגילוי דיצי"מ על הגילוי דקרי"ס היא בדוגמת מעלת החכם על הנביא, כמארז"ל (ב"ב יב, סע"א) "חכם עדיף מנביא", שהשגתו היא במדריגות עליונות יותר (ראה אגה"ק שם).

(41) שמור"ר ספכ"ג.

(42) בשלח יד, ה. וראה תניא פל"א (מ, ב).

(43) ראה שיחת אחש"פ דאשתקד סי"א (תו"מ חכ"ח ע' 47). וש"נ.

(44) ברכות לה, א. וש"נ.

(45) ס' שופטים ט, יג.

"מספר ביציאת מצרים כל אותו הלילה"

תיאור מלבב של רב חב"ד די דגול על אוירת הסדרים במחיצת הרבי בשנת תשכ"א • תנופה במבצע חלוקת מצה שמורה ומצה לתלמיד, ודאגה לכלי פסח לעולים החדשים • "בפסח צריך להיות בבית ואין זה זמן לוויכוחים", ענה הרבי לבחור • ביאר כיצד יוכל האדם להגיע לחירות באמת • על עידוד רבנים לעריכת סדרים ציבוריים, ועל שלושים ותשע המחאות של 'קמחא דפסחא' בעבור "יקרי ירושלים"

"בגמר הסדר השני הלך משם כ"ק שליט"א לבית-המדרש החדש, וישב בשולחן... והתחיל לפרש ההגדה מהא לחמא עניא עד לשנה הבאה בירושלים.

אין לשער התענוג הרוחני והרגש הנפלא לראות ולשמוע איך שצדיק הדור יושב וכאלף נשמות עומדים סביבו, וכולם כאחד בביטול גורא שומעים, הערן און דערהערן [=מאזינים וקולטים] איך שצדיק הדור מספר ביציאת מצרים כל אותו הלילה, וכשגמרנו ההתוועדות הגיע זמן קריאת שמע של שחרית.

'קמחא דפסחא' אישי

"למסור על-פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א 1000 ל"י לר'... שי' לקראת חג הפסח, עניין פרטי", רשם לעצמו הרב אפרים וולף ביומנו באחת השנים ("מי תמימים' כרך ו, עמ' 122).

תענוג רוחני נפלא

בערב פסח תשכ"א עמד הרב עזריאל-זליג סלונים בתור לקבל מצה מהרבי. כשהגיע תורו אמר לו הרבי שלא ייתן לו עכשיו, כי הוא מוזמן לסדרים על שולחן, ושם ייתן לו מצות שלמות לקערה. בחול-המועד פסח כתב הרב סלונים לביתו ('עבר מלך' עמ' 324):

"הייתה לי התקרבות יתרה ממנו [=מכ"ק אדמו"ר] עד אין לשער. בכל ארבע הסעודות ביקש ממני כ"ק שליט"א לספר מה שראיתי ושמעתי אצל כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נבג"מ בליובאוויטש בעת הסדרים (כי אני היחיד שהיה אצלו בעת הסדרים [בשנים תרע"ג-תרע"ה]). ולא הייתה לי ברירה כי אין מסרבין לגדול, ובפרט לרבי. וסיפרתי כמה עניינים בכל סעודה. הסדרים נמשכו עד חצי שעה אחר חצות הלילה. ובעת הסדרים נתקבצו הרבה מניינים חסידים שעמדו מסביב השולחן, ובשולחן ישבו רק כמניין.

127). בדיווח כללי על ההכנות למבצע נאמר (שם עמ' 124):

"ב"ה. ו' ניסן... ביום ה' בערב, התקיימה אסיפה בלוד בהשתתפות ר' מענדל פוטערפאס, ר' שלמה מיידנציק, ר' שלום פלדמן, ר' מאיר פרידמן, ר' יעקב רייניץ, ר' יעקב מינסקי, ר' נחום קפלן, ר' בצלאל שיף, ר' משה סלונים, ר' זושא וילימובסקי, ר' מנחם בלוי, ר' ברוך גופין, ר' שלום דובער בוטמן, ר' ליפא קורצווייל על-דבר סידור פעילות מבצע מצה... הוחלט להשקיע בינתיים למטרה זו סך 10,000 ל"י כ-10,000 מצות.. המוסדות שמחלקים מדי שנה יחלקו בשנה זו בתוספת וכו'. כדי להשלים לכל-הפחות 720 עסקנים שישתתפו במבצע זה ולזכות מה שיותר יהודים במצה שמורה... אספו אנ"ש דתל-אביב בבית-הכנסת 1000 ל"י למטרה זו... יחלקו המצות קודם במשרדי ממשלה, רשויות מקומיות, ריכוזי עולים, בתי חולים בתי מלון וכו'."

[בין הרעיונות שהוצעו שם: שישתדלו לקבל תמורה עבור המצות כי אז זה מתקבל יותר אצל המקבלים, ובאם הדבר לא ניתן יחלקו בלי כסף].

כלי פסח לעולים

לפני חג הפסח תשל"ג נתקבלה ההוראה הבאה ממזכירות הרבי ('מי תמימים' כרך ו' עמ' 124):
 "...הגיעו לארץ-הקודש מספר גדול של עולים ועכשיו מגיע עניין של פסח, לסדר להם כלים של פסח, ושלא תהיה כל מניעה לזה, תהיה הוצאה מיוחדת של כל המוסדות המטפלים בזה, שיהיה התעניינות על-דבר-זה ובכללות לעורר על-דבר-זה" [בתחילת הדברים שנמסרו בטלפון הוקדמה ההקדמה הבאה: "למסור למי ששייך לחזק הדבר".]

באותה שנה (שם עמ' 123) ביקש הרבי למסור: "בעניין מבצע מצה לתלמידים ועוד, באם כל זה יהיה מיט א' שטורעם] = כרעש] ישתתפו מכאן בהוצאות עד 60%".

גם בשנת תשל"ד (שם עמ' 286) נמסר בטלפון: "ההשתתפות לנהרב ישראל] לייבוב במבצע מצה - כדאשתקד".

סדר לישראלים

ביום ד', י"ד בניסן תשמ"ו, בשעה 3:45 חילק הרבי מצות לאברכי הכולל ועוד [=עורכי סדרים נוספים וכו'] על מנת לחלקם לקהל. כאשר ניגש הרה"ח ר' שרגא זלמנוב יו"ר הועדה לדוברי עברית לקחת מצות עבור הסדרים שעורכים עם הישראלים, שאל אותו הרבי אם עורכים איתם סדר אחד או שני סדרים... (לפי יומן בית חיינו 770 תשמ"ו, הרשקוביץ, עמ' 72).

מכתב התעוררות ושיטר מכירה

ככ"ה אדר תשכ"א (אגרות קודש כרך כ, עמ' קפו) כותב הרבי לשליח הרה"ג הרה"ח ר' עזריאל חייקין, שכיהן באותם ימים ברבנות בדנמרק:
 מובן שנכונה התכנית לחלק מכתב התעוררות לחג-הפסח ובטח אף שאינו מזכיר על-דבר-זה - גם שיטר מכירה קצר שיוכלו לצרפו לשיטר מכירה כללי, ואו ששיטר הנ"ל יהיה בצורת יפוי כוחו לכל המקומות במ נמצא חמץ וכלים חמוצים.

חלוקת שמורה בלונדון

ככ"ט ניסן תשי"ז כתב הרבי לשר"ר המפורסם הרה"ח ר' בן ציון שם טוב ('נלכה באורחותיו' עמ' 161):

תשואות-חן על הבשורות טובות מחלוקת השמורה.
 כשהיתה אפשרות לקבל מימון ממשרדי הממשלה בעבור מבצע חלוקת מצה שמורה, הורה הרבי ('מי תמימים' כרך ו', עמ' 133) ש"לא כדאי".

יושבים ומספרים... ב'מבצעים'

שנת תשל"ג הייתה (סיומה של) שנת השבעים להולדת הרבי. הרבי שיגר 720 לירות לחלוקה עבור הפעילים במבצע מצה ('מי תמימים' עמ' 161):

מפרסמים עושי מצווה

בשנת תשט"ז הביע הרבי את פליאתו שחסיד חב"ד דאג לחלוקת מצוות שמורות, אך עשה זאת בצניעות יתרה עד כי לא נודע כי ידו ויד חב"ד בדבר. המדובר היה בחסיד נכבד, שלא שימש שליח רשמי.

גם שנים רבות אחר-כך, בשנת תשל"ג (ימי תמימים' כרך ו' עמ' 133) היתה הוראה "על-דבר פרסום של החלוקה [=מצוות שמורה] בבתי הסוהר בתי רפואה כו".

להימנע מוויכוחים

בחור שהתקרב לחב"ד בשנת תשכ"ו ודעת הוריו לא היתה נוחה מכך, ביקש לערוך את ליל הסדר אצל חבר. הוא כתב מכתב-פתק ושלח אותו לחברו ב-770 (הרה"ת ר' ישעי' שי' הרצל - כיום רבה של נצרת עלית) על מנת להכניסו לרבי. בי' אדר בבוקר הוכנס הפתק לתיבת המכתבים במזכירות הרבי, ובאותו ערב כבר נתקבלה התשובה (תשורה (בורקיס) ד' אדר ראשון תשע"א עמ' 47):

פשיטא שצ'ריך] ל[היות] בבית וביחד עם הוריו... בעריכת הסדר וכו', ובודאי שיתוסף... ח[ג] הפ[סח] אצל כולם (וגם הוא בכלל), הנ"ל בודאי שאחותו תי' תסייע לו בזה. הפ"נ אקרא ע[ל] הצ'יון] בל'ין] נ[דר]. לא יכנס לכל ויכוחים בזה (והרי אין זה מעניני ח[ג] הפ[סח]), ובמילא לא יחריף. ואדרבה.

הרעיון מאחורי המנהג

כתב הרבי בא' ניסן תשט"ו (אגרות קודש כרך יא עמ' א):

תרומת נדבת לבו, כיון שבאה בהימים שלפני הפסח, הרי נמסרה לענינא דיומא - קמחא דפסחא מעות ח'טים

ביום שלאחריו (שם עמ' ה) כתב לאחר: המוסגר בהנוגע למעות ח'טים נמסר למטרתם ויודיעוהו ישר.

את המסתתר מאחורי מנהג זה של "קמחא דפסחא" ביאר הרבי (שם עמ' ב):

מנהג ישראל תורה היא... שלפני הפסח גובין קמחא דפסחא - היינו עוזר לעניים... וזהו גם-כן ההקדמה להסדר וכנוסח ההגדה שמתחיל בענין 'כל דכפין ייתי ויכול'. והוראה והדגשה מיוחדת בזה, אשר כל ישראל ערבים זה בזה הן בענינים גשמיים והן בענינים רוחניים, ואי אפשר להאדם להיות בן חורין ולנהוג דרך חירות בימי הפסח... ובפרט בעת עריכת הסדר, כי אם כאשר עושה כל מה שביכולתו שגם חבירו הישראלי יהיה בן-חורין, פטור וחירות מן הדאגות, ואדרבה צריך להקדים בהנוגע לחבירו קודם שמתחיל בעריכת החירות שלו, ולכן ההקדמה לחגיגת זמן חירותינו - הוא הענין דמענות חטים והקדמה פרטית לעריכת הסדר - בהודעה ד'כל דכפין ייתי ויכול'...

והלקח ברור: הנשמה אינה יכולה להיות בת-חורין אלא אחרי שחרור הגוף גם-כן. הרבי שיגר הרבה המחאות כמעות-ח'טיין, ובספר 'עבר מלך' (על הרה"ח רע"ז סלונים, עמ' 279) מסופר, כי לקראת פורים תשי"ג שיגר אליו הרבי רשימה של שלושים ותשע המחאות "לחלקם ליקירי ירושלים לפני חג הפסח"...

'סדר' ציבורי לגיבוש הקהילה

אמור אמרתי שינצל לזה ימי הפסח על-ידי שהיה עורך 'סדר' באותה השכונה ששם נמצא בית הכנסת, ובמילא היה מקום שהבעלי-ביתים יבואו להסדר ואולי גם יזמינום להארוחה וכו' וכו'.. כך כתב הרבי (אגרות-קודש כרך יא עמ' עח) לרב באחת הערים בארצות-הברית, שנתקל בקשיים בדרכו להרחיב ולפתח את קהילתו. במקביל כתב הרבי לרב - או שליח - במקום מסויים (שם עמ' סד):

נהניתי ממה שכותב אודות עריכת הסדרים בבית הכנסת ושכלל קערה היתה מצה שמורה, ובודאי... משתדל לחזק הצינור והכלים דרך בם תומושך ההתעוררות מליל שימורים על כל השנה.

בשנים מאוחרות יותר התרחב מעגל עורכי סדרים-ציבוריים, ובשנת תשמ"ו תבע הרבי והציע לרבנים הראשיים לארץ-הקודש, לדאוג שיקויימו סדרים ציבוריים בכל עיר ועיר.

שביעי ואחרון של פסח

עת להיות ער

שביעי של פסח היו נייעורים פעם כל הלילה, בלי חכמות, פשוט להיות ער. נהגו ללמוד כמה שיעורים, נגלה ונסתר. הנסתר היה גם נגלה.

(תרגום מספר השיחות תש"וה'שי"ת, תש"ט עמ' 319)

לגלות שחומר העולם כלי לעצמות

כ"ק אדמו"ר (הריי"צ) ביקש לנגן את הניגון שהיו קוראים בליובאוויטש 'הניגון של קריעת ים סוף'. ואמר:

[...] שביעי של פסח יש לייקר מאוד את הזמן.

[...] ובניישראל יוצאים ביד רמה, גאולת מצרים הביאה לקריעת ים סוף; נפתחו אז כל הפרסאות והמסכים, שראו הכול ברור, בראיית העין הגשמית.

[...] הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק (הרש"ב) דיבר פעם אודות ההפרש בין שביעי של פסח וחג השבועות: בשבועות - נפתחו השמים ואראה מראות אלקים. רואים אלוקות בראייה חושית, כשם שרואים דבר גשמי, אז קולטים את היוקר של העולם, כפי שהוא חומר אמיתי לעצמות אין-סוף; וההכנה לזה היא בשביעי של פסח. אה! איזה עולם טוב נתנו לנו. את זאת צריכים לדעת התמימים שבכל המדינות.

(תרגום מספר השיחות תש"וה'שי"ת, תש"ח עמ' 214)

ראש-השנה למסירות נפש

מיד לאחר חג-הפסח שנת תר"ג עשה הרבי ה'צמח-צדק' את מסעו לפטרבורג, שם עמד נגד גזירות המלכות בענייני חינוך, דבר שהיה כרוך במסירות נפש בפועל.

בסעודת ליל שביעי-של-פסח אותה שנה, אמר הרבי:

שביעי-של-פסח הוא ראש השנה למסירות נפש.

כשמסר משה רבינו את מאמר ה' "דבר אל בני-ישראל וייסעו", קפץ מיד נחשון בן עמינדב לים, מתוך מסירות נפש. הוא מסר את נפשו על "וייסעו", ה"הלוך ונסוע" שהחל בו אברהם אבינו.

"כל השביעין חביבין", ומה גם היום השביעי לגילוי של הלילה הראשון של פסח, "נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה". ועל אף זאת, לקראת הגילויים של שביעי-של-פסח וקריעת ים סוף - כאשר ים

נהפך ליבשה, "עלמא דאתכסיא" נהפך ל"עלמא דאתגליא" - היו זקוקים להקדמה של מסירות נפש.

בשביעי-של-פסח צריך ויכול כל אחד לקבל על עצמו את התקיפות של מסירות נפש על תורה ומצוות ועבודת הבורא במסירות נפש לכל השנה.

(ספר השיחות תש"ג עמ' 92)

הלכות ומנהגי חב"ד

ספירת העומר

למנהגנו - גם הנשים סופרות¹, ובברכה². בנוגע למנהגו של הרבי כוונות ספירת-העומר³ - "זה מה שראינו: לפני אמירת הברכה, היה מסתכל על הנדפס באותו יום. ונראה היה שהביט לא רק על היום, אלא גם על הכוונות של אותו יום. אחר-כך, בעת אמירת 'למנצח' ו'אנא בכוח', היה מדגיש הכוונה של אותו יום, ולפעמים היה שוב מביט - בעת אמירת הנ"ל - בהנדפס לאותו יום".

סדר הכוונות כנדפס בסידור: הספירה, התיבה מ'אנא בכוח', התיבה מ'למנצח' והאות מ'ישמחו'. השומע ספירת-העומר מאחרים בטרם ספר בעצמו, יכוון במפורש שאינו רוצה לצאת עתה ידי-חובה כלל⁴.

מי שלא ספר כלילה, יספור ביום בלא ברכה, ובשאר הלילות יברך. ואם דילג פעם אחת שלא ספר גם ביום - יספור שאר הלילות בלא ברכה, ויכול לצאת ידי חובתו בשמיעה מאחרים. ובספק אם דילג יום - סופר בברכה⁵.

המתפללים ערבית בעוד היום גדול וקוראים אחר-כך קריאת-שמע בזמנה, יספרו גם את ספירת-העומר בזמנה. המתפללים ערבית וספירה בעוד היום גדול,

1) ע"פ שו"ע אדמוה"ז סי' תפט ס"ב וסו"ס תצג. זאת למרות משמעות הזוהר ח"ג (ברע"מ צו,א), כפי שהבין בשו"ת רב פעלים, חלק יסוד ישרים סי' יב ובישו"ע הזהר' סי' תפט ס"ק טז לשלילה מוחלטת. אבל בס' הליכות ביתה סי' יט סוף הערה ה, מדייק מזוהר פ' תצוה (קפגא), שלא התמעטו נשים אלא מחיוב.

2) ראה 'אוצר', עמ' רנד.

3) ממכתב הרה"ח רי"ל שי' גרונר. ראה 'התקשרות' גיליון רמה, עמ' 15.

4) שו"ע אדמוה"ז סי' תפט ס"ב. ואם לא כיוון, יספור אח"כ בלא ברכה, שם (אלא כשמע מהש"ץ כרגיל, שאז כאילו כיוון במפורש שלא לצאת, שהרי חושב לספור אח"כ).

5) שם, סכ"ג-כה. וראה 'אוצר', עמ' רנג.

יש לסדר שיספרו עוד פעם למחרת בעת תפילת שחרית, כמובין בלא ברכה⁶. לכאורה (כנהוג בכמה קהילות), רצוי להכריז את הספירה בכל בוקר מימי ספירת-העומר אחרי סיום תפילת שחרית בבית-הכנסת, כדי להזכיר ולהוציא ידי-חובתו את מי ששכח לספור.

כ"ק אדמו"ר מהורי"צ היה נוהג לציין ולשרטט סימן בסידורו לאחרי הספירה של כל לילה⁷.

"לכאורה, אף שמברכים בכל לילה כי כל לילה היא מצווה בפני עצמה, ויש אומרים שגם אינן תלויות זו בזו - המצווה דכל לילה היא לא רק לספור ולדעת שהוא יום אחד וכו' לעומר, אלא גם לדעת (לכוון - כחלק מקיום המצווה, על-דרך הידיעה שזהו יום אחד וכו' לעומר) שזהו חלק מ(ספירת) שבעה שבועות"⁸.

המסופק באיזה יום לספירה עומד, וסופר מספק שתי ספירות, לא יברך על ספירתו⁹.

קטן שהגיע למצוות באמצע ימי הספירה, ממשיך ספירתו בברכה. ואף גדולים, כשיבוא משיח צדקנו באמצע ימי הספירה, ימשיכו ויספרו מן התורה, כיוון שהספירה הקודמת גם היא מציאות של תורה ו'מצוותיה - אחשביה"¹⁰.

רצוי שלא לחצות את 'קו התאריך' בימי ספירת-העומר ("באם אין הכרח גמור בדבר", וכן הורה הרבי

6) אג"ק הנ"ל בהערה 125. וראה 'אוצר', עמ' רנא.

7) 'תורת-מנחם - התוועדות' תש"ג, עמ' 47, 64.

8) לקוטי-שיחות ח"ב, עמ' 235, 'שערי הל' ומנהג' אור"ח ח"ב ס"ע קמא.

9) ראה באג"ק ח"ז, עמ' רסה, 'שערי הל' ומנהג' שם ס"ע קמב, ולמעשה - בחי"ז עמ' קנג ובשערי הל' ומנהג ריש עמ' קס. ושם, שכדאי שיפסיק בעניין כלשהו בין שתי הספירות, למנוע "מיחוי כשיקרא".

10) לקוטי-שיחות ח"ה, עמ' 7. 'שערי הל' ומנהג' שם סי' קנט. ודלא כמ"ש בילקוטי-יוסף ח"ה, עמ' 417.

מכל החוגים.

שבת קודש

י"ט בניסן, ד' דחול-המועד

הדלקת הנר: מברכות 'להדליק נר של שבת-קודש' בלבד.

מנחה: אין אומרים 'הודו', אלא מתחילים 'פתח אליהו'¹⁸.

קבלת שבת: מתחילים 'מזמור לדוד'¹⁹. ב'בואי בשלום' אומרים 'גם בשמחה ובצהלה', ואין אומרים "ברינה"²⁰. וממשיכים כרגיל. מתפללים ערבית של שבת, ואומרים בה 'יעלה ויבוא'.

אמירת 'שלום עליכם', 'אשת חיל', 'מזמור לדוד' דא היא סעודתא' - בלחש²¹.

שמחה: ביום-טוב - שמחת החג גדולה מבחול-המועד (המותר בכמה מלאכות), ובשבת חול-המועד - גדולה השמחה עוד יותר, ובפרט לנשים, שעול הכנת אוכל-נפש מוטל עליהן²².

שחרית: חצי הלל. מוציאים שני ספרי-תורה. בספר הראשון קוראים לשבעה עולים²³ בפרשת תישא "ראה אתה אומר אליי" (לג, יב-לד, כו). מניחים את ספרי-התורה השני על הבימה ואומרים חצי קדיש; הגבהה וגלילה; בספר השני קוראים למפטיר "והקרבתם" כמו לרביעי דאתמול; הגבהה וגלילה. הפטרה ביחזקאל (לז, א-יד): "היתה עלי יד ה'".

על כך, עיי"ש. אבל כיוון שבשנים האחרונות איכשר דרא' בעניין זה, הרי לכאורה כעת גם עלינו להיזהר בזה (וגם אם ברור שהרבי המשיך להקל בזה גם בשנים האחרונות, הרי כבר כתב אדמוה"ז "שמגדולים בהנהגתם אין למדן אלינו בדינים הנגלות לנו באו"ה כשר ופוסל" (מאה שערים' עמ' 78. וראה מה שציין ע"ז בס' מגדל עז עמ' שעה)). ובפרט בחדש מחו"ל שנכנס לארה"ק, ראה בהנסמן לעיל הערה 16.

18 ספרי-המנהגים עמ' 25.

19 סידור אדמוה"ז.

20 ספרי-המנהגים עמ' 26.

21 שם, עמ' 28.

22 לקוטי-שיחות כרך יד, עמ' 420.

23 נהוג לברך את העולה לתורה ביום-טוב: "בעבור שעלה... ולכבוד הרגל... ויזכה לעלות לרגל". וצריך ביאור מדוע אין רגילים לנהוג כן גם בשבת-חול-המועד, שהקריאה בה היא בעניינה דיומא "לכבוד הרגל", ומדוע אין מברכין את העולה כמו ביום-טוב?

לשלוחיו לאוסטרליה וכו'), מאחר ולפי דעת הרבי, אדם ש'הרוויח' או 'הפסיד' יום על-ידי מעבר מערכה או מזרחה מקו התאריך, ממשיך וסופר לפי הימים שלו ולא לפי ספירת כלל-ישראל או אנשי המקום, ואף חג-השבועות שלו נקבע ביום החמישים לספירתו-הוא, וינהג (רק) בו יום-טוב גמור לכל דבר ועניין (אלא שלא יאמר אז 'זמן מתן תורתנו')¹¹.

נוהגים ללמוד בימי הספירה מסכת סוטה - נוסף על השיעורים הקבועים - דף ליום¹².

בדבר חלוקת מ"ח דפי מסכת סוטה למ"ט ימי הספירה, הורה הרבי: "התחלת המסכת, דף ב', לומדים ביום ראשון של חול-המועד [בחו"ל], יום ב' דספירת העומר (ולא ביום שני של יום-טוב שהוא יום ראשון דספירת העומר), וביום שני של חול המועד לומדים דף ג', וכן הלאה, עד לערב שבועות שבו לומדים דף מ"ט, סיום המסכת". והסביר זאת, שביום הראשון לומדים את 'דף השער' שכולל את שם המסכת, ומחליטים ללמוד ממחר ואילך דף ליום¹³.

איסור 'חדש': אסור לאכול 'חדש' אף בזמן הזה עד תחילת ליל י"ז [ובחו"ל - ח"ן בניסן]¹⁴. יש מחלוקת גדולה בפוסקים אודות תבואת חו"ל¹⁵ (ובפרט כשהגיע לאה"ק¹⁶). המנהג העתיק בין חסידי חב"ד היה להיזהר מ'חדש'¹⁷, וכיום רבים נזהרים בזה

11 ע"פ המסקנא וההוראות ב'שערי הל' ומנהג' שם סי' רכ.

12 היום יום ז' אייר, ספרי-המנהגים, עמ' 43.

13 'התועדות' תשמ"ח ח"ד, עמ' 2143, ובכ"מ.

14 שו"ע אדמוה"ז סי' תפט סכ"ט.

15 שם ס"ל. שו"ת צמח צדק יו"ד סי' שנב. אנציקלופדיה תלמודית ערך 'חדש' (כרך יב, טור תרכב).

16 ראה המובא באנציקלופדיה שם ע"י ציון 89.

17 העולם' האשכנזים נהגו להקל בזה מדורי-דרות, אך בימי אדמוה"ז כבר היו רבים, ובפרט מהחסידיים, שהחמירו בזה (עיי' שו"ע אדמוה"ז שם. שו"ת אדמוה"ז סו"ס ו, סו"ס ז וסי' כ. ובשו"ת צמח צדק יו"ד סי' ריח (לה, סע"ד) מביא בשם אדמוה"ז "יש לו צד ליישב מנהג העולם המקילים בחדש..."; ומסיק "ומ"מ ודאי שכל יר"ש יחמיר לעצמו..."). בקובץ 'היכל הבעש"ט' (ז) תמוז תשס"ד עמ' סו, נדפס "בירור כללי בעניין איסור 'חדש' בחו"ל ומנהג החסידיים בזה" ושם מסכם ארבע פסיקות שונות מאדמוה"ז בזה, והביא שאדמו"ר מהורש"ב נהר מ'חדש' (אולי במצבים מסויימים), ובשם הרה"ח רי"ל שיחי' גרונו מסר, שהרבי לא הקפיד בזה. ואכן בדורות האחרונים לא נזהרו בזה, עד שבשיחת אחש"פ תש"מ (הנחת הת' בלתי מוגה, סעיף עז) נאמר "בפעל אין נזהרין בזמננו ב'חדש'", אף שאומר שאם ימצא מי שנהר בזה כיום, תע"ב. ולימד זכות

שמחת שביעי-של-פסח (ואחרון-של-פסח) גדולה מזו של שאר ימי הפסח, כיוון שבו היתה שלימות עניין יציאת מצרים, וההכנה לגאולה העתידה²⁸, ואז דווקא היתה לידת נשמות ישראל. יש שמסרו בשם הצמח-צדק ששביעי-של-פסח הוא הדרגה ד' כל השביעין חביבין²⁹.

בשביעי-של-פסח, שבו מתגלית העצמות בבחינת "חשף ה' את זרוע קדשו", וכל אחד ואחד יכול לקחת ולקבל, יש לייקר כל רגע³⁰.

* "לטהרנו מקליפותינו": המתוועדים ביו"ט זה בבית-הכנסת או בבית, זקנים עם נערים³¹, ייזוהו שלא לטלטל קליפות אגוז מפני איסור מוקצה, כי אף שאזהרת אדמו"ר הזקן הידועה בסידורו³² נאמרה רק על שבת ולא על יום-טוב (שבו אין איסור לברור את הפסולת מתוך האוכל, ויש רק איסור מוקצה בטלטול הקליפות)³³, הרי רואים במוחש שרבים נכשלים בזה, ורק אם הצטברו קליפות רבות ויש בזה משום 'גרף של רעי', יהיה מותר לטלטלם החוצה או לאשפה³⁴.

תהלוכה: כ"ק אדמו"ר הנהיג זה כמה וכמה שנים, ללכת בשביעי-של-פסח אה"צ (וכן בחג השבועות ובשמיני-עצרת) ב'תהלוכה' לבקר את בני-ישראל שבבתי-כנסיות ובבתי-מדרשות בכמה וכמה שכונות, כדי להוסיף בשמחת החג (על-ידי ההתאחדות עם רבים מבני-ישראל שבשאר שכונות), ובפרט על-ידי אמירת דברי תורה ("פיקודי ה' ישרים משמחי לב"), נגלה דתורה ופנימיות התורה³⁵.

בברכות ההפטרה אינו מוזכר יום-טוב, וחותרים 'מקדש השבת' בלבד. יקום פורקן, אשרי, יהללו, חצי קדיש, מוסף דחול-המועד, עם קרבנות שבת²⁴.

אם יש רק ספר-תורה אחד, אין מגביהים אחר חצי קדיש אלא גוללים למפטיר. ומגביהים וגוללים רק לאחר גמר המפטיר²⁵. אולם את החצי קדיש אומרים תמיד אחרי הקריאה שלפני עליית המפטיר.

אומרים 'ולקחת סולת'²⁶.

קידוש היום: מ'מזמור לדוד', כולו - גם 'על כן'²⁷ - בלחש, חוץ מ"בורא פרי הגפן", כמובן. **מנחה:** קוראים בתורה בפרשת 'קדושים'.

יום ראשון

כ' בניסן, ה' דחול-המועד

בספר-התורה הראשון קוראים לשלושה עולים בפרשת בהעלותך (במדבר ט, א-יד): "וידבר... ולאזרח הארץ", הגבהה וגלילה, ובספר השני עולה הרביעי בפרשת פינחס "והקרבתם" כדאמול, חצי קדיש.

נר יום-טוב: מנהגנו להקדים לכתחילה ההדלקה בערב יום-טוב כמו בערב שבת, ומניחה את הגפרור לכבות מעצמו, כמו בשבת, ומברכת אחרי ההדלקה.

יום שני

כ"א בניסן, שביעי-של-פסח

מי שלא הדליק קודם השקיעה, תדליק לפני הקידוש מאש שהודלקה לפני החג. אין מברכים 'שהחינו' לא בהדלקת הנרות ולא בקידוש.

24) לוח כולל-חב"ד.

25) כך מסר הרב אליהו שיחי' לנדא (וכן נפוץ בין האשכנזים בכלל), וראה פסקי-תשובות סי' קלד ס"ק ד.

26) 'התוועדיות' תשמ"ו ח"ג ס"ע 186 (אף שלחם הפנים היה מצה, הרי השקו"ט בזה היא כבבל ענייני שבת: שלום עליכם וכו', והוראת כ"ק אדמו"ר מהור"צ היא לומר זאת, ע"כ. וצע"ק שלא נזכר לאומרה בלחש, כאשר העניינים, בלוח 'היום יום' יט בניסן ובספר-המנהגים עמ' 57, הע' 8 - 'התקשרות' גיליון מה, עמ' 26).

27) ספר-המנהגים שם.

28) ספר-המנהגים, מנהגי שביעי-של-פסח, ובנסמן שם.

29) 'המלך במסיבו' ח"א עמ' קנה"ג, ושי"נ.

30) כ"ק אדמו"ר מהור"ש ב, ע"פ ס' השיחות תרח"ץ עמ' 270.

31) ראה בקצות השלחן סי' קמו בבדי השלחן אות יא ד"ה ולכאורה יש להקשות, ובס' שבת כהלכה דלהלן.

32) נדפס בהוספות לשי"ע שלו ח"ב, במהדורה הישנה עמ' 829 ובחדשה ריש עמ' תתק"ג, ד"ה טוב למנוע.

33) ראה בס' שבת כהלכה ח"ב פי"ג בציונים והערות אות מב.

34) שי"ע אדמו"ה"ו סי' שח סעיף סז, ועיי"ש סעיף עה.

35) סה"ש תנש"א ח"א עמ' 436 בהערה. 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' ריח (נומצין לס' 'הלכות החג בחג' עמ' 190).

כמה נקודות בנושא (מתוך קובץ 'התהלוכה' בהוצאת צא"ח נ"י, ערב שבועות תש"ס), משיחות לא מוגהות: אין לחפש תירוצים להשתמש מזה (ב' דחה"ש תשד"מ); לקחת עמו רק את "בניו שהגיעו לחינוך" ולא את כל בני-ביתו (שם); יש זכות מיוחדת

בפרשת בשלח: "ויהי בשלח... ה' רופאך".

הנה המילים הנאמרות בנגינה מיוחדת כנהוג, לפי שתי הנוסחאות שהביא ב'אוצר מנהגי חב"ד'⁴², רובן בפסוקים שיש בהם שם ה', והחילוקים ביניהן נכנסו כאן בסוגריים מרובעים: מימנם ומשמאלם (השני), ויאמינו בה' ובמשה עבדו, סוס ורוכבו רמה בים, [זה אֵלֵי ואנוהו] אלוקי אבי וארומנהו, ה' שמו, ימינך ה' תרעץ אויבי, נורא התילות עושה פלא, [נהלת בעוזך אל נווה קדשך], עד יעבור עם זו קנית, ה' ימלוך לעולם ועד, [הלכו ביבשה בתוך הים, ותען להם מרים...] סוס ורוכבו רמה בים.

בעת קריאת שירת הים - עומדים⁴³. מניחים את הספר השני על הבימה ואומרים חצי קדיש. בספר השני קוראים למפטיר "והקרכתם" כבכל ימי חול-המועד (גם בשעת הדחק⁴⁴ אין להעלות קטן למפטיר). הפטרה "וידבר דוד"⁴⁵.

הזכרת נשמות⁴⁶: רבותינו נשיאינו נהגו לאחוז בעץ-החיים של ספר-התורה בעת אמירת יזכור. מי שהוריו בחיים, יוצא מבית-הכנסת בזמן הזכרת נשמות. אָבֵל (רח"ל) בשנה הראשונה לפטירת אביו או אמו, נשאר בבית-הכנסת אך אינו מזכיר נשמות. בהזכרת נשמות אומרים "בן פלונית".

אומרים 'אב הרחמים'. גם מי שאינו מזכיר נשמות אומר זאת (ואם-כן, יש לקרוא להם לחזור לבית-הכנסת לאמירה זו). אשרי. יהללו. תפילת מוסף.

42 עמ' ריו.

43 ספר-המנהגים. אדמו"ר מהורש"ב עמד כשפניו אל הס"ת, כמובא ברשימות' חוברת ה, עמ' 25, וכן נהג הרבי. אבל ב'היום יום' העתיק זאת רק בקשר לעשרת הדברות, ולא לשירת הים. וכנראה פרט זה אינו הוראה לרבים.

44 ע"פ 'התועודיות' תשמ"ח ח"ד עמ' 2334, 'שערי הל' ומנהגי אר"ח ח"ב ס"ע רפב.

45 שו"ע אדה"ז סימן תצ סעיף יג. לוח כולל-חב"ד.

46 המנהגים ומקורם - ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' אלוולת-שרי עמ' רכא ואילך. בלבוש סי' תצ ס"ד ד"ה מה, כתב הסעם שמזכירים נשמות ביום אחרון דפסח וכו' משום שקוראים בו "כל הבכור" שבו נאמר "איש כמתנת ידו". ואין טעם זה מועיל למנהג זה בא"י, שאין נוהגין בה יו"ט שני. והנה בסעודת חג השבועות תשכ"ט ('המלך במסיבו' ח"א עמ' שכא) נשאל הרבי מדוע מאחרים תמיד את הזכרת נשמות ליום האחרון של החג, וענה "כיוון שזהו עניין של צער, דוחים זאת לבסוף". וטעם זה פשוט ומתאים גם למנהג א"י (תודה להרב מ"מ שי' לאופר).

בליובאוויטש ניעורים כל הלילה, עוסקים בלימוד תורה³⁶ [ומתוועדים]. הניעור כל לילה זה וכיו"ב - אין צריך לקרוא קריאת-שמע שעל-המיטה³⁷. * בלקוטי-שיחות³⁸ נזכר אודות "אמירת שירת הים שבשיעי-של-פסח בשמחה עצומה" (אם-כי לא נתפרש מתי). והרי כן הוא מנהג ישראל בהרבה קהילות. וראה ב'המלך במסיבו'³⁹ שמזכיר הרבי את המנהג בארץ-ישראל לילך לשפת הים [והרי שם הוא עיקר אמירת שירת הים!] ולשמוח בשירה וריקודים, ומקשר זאת למנהגנו להיות ניעורים בליל זה (ברוסיה ובפאריז נהגו אנ"ש כבקהילות אחרות, לשפוך מים על רצפת בית-הכנסת ולרקוד עד שיתייבשו המים)⁴⁰.

היו לומדים כמה שיעורים, נגלה ונסתר. פעם אחת הורה אדמו"ר מהוריי"צ ללמוד בליל זה את המאמר ד"ה 'הים ראה וינוס' שלביקוטי-תורה (טז,ב). ופעם אחרת הורה ללמוד את המאמר שלאחריו, ד"ה 'והניף' (טז,ד)⁴¹.

בשם אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע נמסר, שבשיעי-של-פסח "הישיבה כשלעצמה (=להישאר ער, נוסף על הלימוד) היא גם-כן עניין".

שחרית: חצי הלל. קדיש תתקבל. שיר של יום. מוציאים שני ספרי-תורה, שלוש-עשרה מידות (פעם אחת), ריבונו-של-עולם, ואני תפילתי, בריך שמיה וכו'. בספר הראשון קוראים לחמישה עולים

לאלה שהלכו למקום רחוק דווקא (ב' דחה"ש תשמ"א); מכל פסיעה ופסיעה נברא מלאך (ב' דחה"ש תשכ"ח); לא להסתיר מניין באים, בשליחות הרבי, לדבר בהרחבה ושלא להתפעל מאף אחד (אם כי יש להיזהר שלא לפגוע באף אחד, ודברי חכמים בנחת נשמעים) (ש"פ ניצבים תשי"י); כשאין מניחים לדבר, אין צריך להתפעל ולהתייאש, אלא צריך למצוא עצות ותחבולות שירשו לו לדבר (אחש"פ תשי"ב); בכל מקום ומקום שאליו מגיעים, אומרים ד"ת מתורת החסידות (תשד"מ), עניינים קלים (ר"ד ו' טבת תשי"ב); יש לשמח יהודים, ולעוררם בכל ענייני יהדות, כולל חיווק האמונה בביאת המשיח (תשמ"ו).

36 ספר-המנהגים, שש"פ. 'אוצר' עמ' ריד.

37 משא"כ בלילה רגיל - ראה סה"ש תרצ"ו עמ' 1, תש"ב עמ' 100.

38 ח"ז עמ' 270 ואילך.

39 ח"ב עמ' קכט.

40 'התקשרות' גיליון ננט, עמ' 17.

41 'אוצר' עמ' רטו (וכן האמור בהמשך). בדברי כ"ק אדמו"ר מוהר"ש שבס"ה שם משמע, שגם בליל זה טובלים לפנות בוקר כמו בליל שבועות, ועד"ז בליל ה' - 'אוצר' שם עמ' שלג. וע"ע.

סעודת משיח⁴⁷

בשמחת-תורה ובאחרון-של-פסח היו מנגנים את הניגון 'האָפּ קאַזאַק'⁴⁸ של הרה"ק הסבא משפולה נ"ע.

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ היה נוהג באחרון-של-פסח להורות שירקדו "ריקוד של משיח" ("משיח'ס טאַנצן"), והיו פעמים שגם כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הורה כן.

רבינו הבעל-שם-טוב היה אוכל סעודה שלישית ביום אחרון-של-פסח (בחול'ל) והיתה נקראת אצלו "סעודת משיח"⁴⁹, משום שביום זה מאיר גילוי הארת המשיח.

מנהג **קבוע** לשתות ד' כוסות בסעודה זו, הנהיג כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו. ארבע כוסות יין, כנגד ארבע כוסות הנחמה שעתידי הקב"ה להשקות את ישראל. מי שקשה לו, ישתה מעט ויוסיף קצת בכל פעם ויחשב לו ככוס נוספת⁵⁰.

גם לאחר ארבע הכוסות אפשר לומר 'לחיים', ופשיטא - [שכל זה יהיה] באופן של זהירות משכרות, חסידושלום, היפך הציווי והיפך הרצוי, על-ידי זה שייקח כוסות שלפני-ערכו, או שישתה רוב כוס וכיוצא בזה⁵¹.

"בארץ-ישראל אוכלים סעודת משיח (ושותים ארבע כוסות) בשביעי-של-פסח"⁵². למעשה, עורכים

בדרך-כלל את הסעודה לאחר תפילת מנחה. נוהגים לערוך סעודה זו ברוב עם, ומנגנים ניגוני רבותינו נשיאינו ועל-פי הסדר שהורה הרבי בהתוועדויות דראש-השנה. לפני כל ניגון מכריזים שם בעל הניגון. ניגון ג' תנועות (להבעש"ט, הה"מ ואדמוה"ז), א-לי אתה (אדמוה"ז), ניגון מקהלת אדמו"ר האמצעי (אדהאמ"צ), ימין ה' (הצ"צ), לכתחילה אריבער (מהר"ש), ניגון הכנה (הרש"ב), הבינוני (הרי"צ), אתה בחרתנו / הוא אלוקינו / הושיעה (הרבי), ניגון הקפות (הרלוי"צ - אביו של הרבי).

לאחרי זה מנגנים כפי שהיה הסדר בסוף ההתוועדויות הגדולות (למעט השנים תשמ"ו ואילך): ניגון הכנה, ד' בבות, נייע זשוריצי.

צבאות ה': בשנת תשמ"מ הורה הרבי לערוך כינוסים ומסיבות לילדי-ישראל שלפני גיל מצוות (בנים לעצמם ובנות לעצמן) בארץ-הקודש ובחול'ל בשביעי-של-פסח, להסביר להם את משמעות יציאת מצרים ומסירת-נפשם של ישראל אז לעבור בים כדי להגיע למתן-תורה, מה שהביא את בקיעת הים ועד למתן-תורה, וכדאי ונכון לקשרם עם סעודת משיח, ועל-ידי זה מחזקים קיום העולם וממהרים את קץ הגלות⁵³.

יום שלישי

כ"ב בניסן - איסרו-חג⁵⁴

אין מתענים, ומרבים קצת באכילה ושתייה⁵⁵. עד אחרי ראש-חודש אייר, אין אומרים תחנון ו'למנצח... יענך'⁵⁶.

כינוס תורה: כ"ק אדמו"ר הנהיג, זה כמה שנים,

47 רוב המנהגים נסמנו ב'אוצר' עמ' רכט ואילך. לשאלה מדוע הרבי וא"ש אין נוהגים כאמור בלוח 'היום יום' כב ניסן (וממנו בספר-המנהגים ובלוח כולל-חב"ד) "מהדרין לקדש, אח"כ מתפללים תפילת המנחה, ואח"כ סעודת יו"ט", ראה 'אוצר' עמ' רכח.

48 ספר-הניגונים ח"א, ניגון כד. הטעם משום שזהו ניגון של שמחה וניצחון, שהן נקודות המועדים הללו ('המלך במסיבו' ח"א עמ' קנז), וכן מפני שה'סבא' עסק בפדיון שבויים, השייך לחג הפסח, 'זמן חירותנו' (שם ח"ב עמ' קלו).

49 דהיינו המשכת עניין משיח, המופיע בארוכה בהפטרות היום, בפנימיות, "דם ובשר כבשרו". לקוטי-שיחות כרך ז, עמ' 273. וראה ב'אוצר'.

50 שיחת שבת מבה"ח אייר תשי"ז (תורת-מנחם חי"ט עמ' 354), וזה בהתאם להאמור בשיחת אחש"פ תשמ"ה סני"ג, שצ"ל ד' כוסות מלאים דווקא, הובא ב'אוצר' שם עמ' רלג, עיי"ש. בשנת תשמ"ו וממנה והלאה הורה הרבי לשתות ארבע כוסות מלאים עד תומם.

51 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ג עמ' 173.

52 סה"ש תנש"א ח"א עמ' 444, הערה 77. לקוטי-שיחות כרך כב, עמ' 218. ועוד.

53 לקוטי-שיחות שם, עמ' 217.

54 בחול'ל - אחרון-של-פסח. מהדרין לאכול 'שרויה' בסעודות הלילה והיום. בנטילת מים אחרונים - שוב מעבירים המים על השפתיים כבכל השנה. הדלקת הנרות - רק אחרי צאת הכוכבים, ומברכת "להדליק נר של יו"ט" בלבד. בשחרית מוציאים שני ס"ת (ואומרים י"ג מידות פ"א, רבש"ע וכו'). בראשון קוראים לה' עולים בפ' ראה "כל הבכור", ח"ק, ובשני מפטיר כדאיתמול. הפטרה "עוד היום..." הזכרת נשמות. מוסף.

אחרי מנחה - סעודת משיח. למחרת - אסרו-חג.

55 שו"ע אדמוה"ז סי' תכט סי"ז. לוח כולל-חב"ד.

56 לוח כולל-חב"ד.

ריקודים, מחולות וכלי-זמר⁶⁴. מותר לערוך סעודות-רשות, אבל בלי "ריקודים, מחולות ושמחות יתרות"⁶⁵. אין להקל בזה בערב שבת-קודש ובמוצאי שבת-קודש יותר מבשאר ימי השבוע. עם זאת, נהגו להתוועד ולזמר ניגונים חסידיים בפה ואף ברשמוקל, ואף ה'מחולות' שבהתוועדות אין אוסרים⁶⁶. הכנסת ספר-תורה מתירים גם בתופים ובמחולות, כנהוג⁶⁷.

תספורת: על-פי האריז"ל, אין מסתפרים, גם בעלי ברית, ואפילו בל"ג בעומר, עד ערב שבועות. נהוג לחנך בעניין זה גם את הקטנים⁶⁸.

תספורת מצווה לבני שלוש: מי שיום-הולדתם חל עד ל"ג בעומר - יעשוה בל"ג בעומר (ואם אפשר - במירון)⁶⁹, ואלה שנולדו אחרי - בערב חג השבועות⁷⁰, אבל אין להקדים התספורת לל"ג בעומר לפני מלאות לילד שלוש שנים⁷¹.

אם הגיע הילד לגיל זה לפני הפסח, אין לדחות התספורת (והתחלת החינוך) עד ל"ג בעומר, ולכל היותר יכול לסיים התספורת בל"ג בעומר⁷². את שאר ענייני חינוך הילד (להרגילו בנשיאת טלית-קטן, ברכות-השחר, ברכת-המזון וקריאת-שמע שעל המיטה) יעשו כבר בהגיעו לגיל שלוש⁷³.

שבהמשך ובסמיכות לחג הפסח⁵⁷ יארגנו 'כינוס תורה', מיד לאחר החג ובאופן שיוכלו להגיע אליו גם מרחוק, שבו כמה וכמה שקלא וטריא ומפלפלים בדברי תורה, כי בהמשך לחג הפסח מתחיל מחדש העניין ד'משה קיבל תורה מסיני' תורה שבכתב ותורה שבעל-פה וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, וממילא זהו הזמן המתאים להוסיף בלימוד התורה... "וכדי להוסיף בזה, כדאי לעורר יהודים בכל מקום ומקום האפשרי, שדבר נכון וטוב מאוד שיערכו 'כינוס תורה' בימים אלו בשבוע זה, או על-כל-פנים בשבת הבאה, או בימים שלאחרי זה (בכל מקום - לפי תנאי המקום והזמן). ובמקומות שעורכים כבר כינוס תורה - יוסיפו בזה, בכמות ובאיכות..."

"תכלית הכינוסים היא גם 'הועמידו תלמידים הרבה', ואחד האמצעים להבטיח זאת הוא על-ידי הדפסת הנאמר בכינוסים ('בקלף נאה ודיו נאה')"⁵⁸.

מנהגי ימי הספירה

נישואין: אין נושאים נשים בין פסח לעצרת, לפי שהם ימי דין ומתאבלים בהם על עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו בימים אלו⁵⁹.

בדבר נישואין בל"ג בעומר - משנה אחרונה⁶⁰ ומעשה רב⁶¹ שעושים גם בליל ל"ג בעומר.

בדבר נישואין בשלושת ימי הגבלה⁶² - בשנים עברו⁶³ העדיף הרבי לדחות זאת לאסרו-חג, אך בשנים האחרונות, כשביטל את ההגבלות שבתאריכים כידוע, התיר והסכים לערוך נישואין אז, וכן הורה הרה"ג רז"ש דבורקין ע"ה למעשה.

מותר לעשות שידוכים וסעודת-שידוכים בלא

64 ערוך-השולחן שם ס"ב, והמקורות שציינו בס' 'בין פסח לשבועות' עמ' רפה.

65 שו"ע אדמוה"י שם סו"ס א.

66 הגרש"ז גרלק ז"ל, ע"פ דיוק הלשון הנ"ל "ושמחות יתירות".

67 'בין פסח לשבועות' עמ' רפו, וראה בירור בנושא זה ב'התקשרות' גיליון רמו עמ' 19. (אך המפורש בסוף שיחת ש"פ אמור תנש"א - סה"ש ח"ב עמ' 534, מתייחס לכאורה לל"ג בעומר עצמו).

68 אגרות הרמ"ז סי' ב, הובא בשערי-תשובה סו"ס תצג. וע' 'אוצר' ס"ע רפג.

69 שערי הלכה ומנהג או"ח ח"ב סימנים רכב, רצו וש"נ.

70 אג"ק ח"ב עמ' תמא (למי שנולד בכ' איר).

71 לקוטי שיחות ח"ז עמ' 349.

72 אג"ק ח"ד עמ' לט.

73 אג"ק ח"ה עמ' כב, וחי"ד עמ' לט. וראה בכ"ז המובא ב'אוצר' עמ' רנט"ס. אמנם ההכנסה ל'חדר' אינה עניין של 'אירוע', ואינה חייבת להיעשות מייד בהגיעו לגיל שלוש, אלא כאשר מכניסים אותו ל'חדר' בקביעות (וראה גם בסה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 326, ובלה"ק 'התוועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 449, אודות התחלת לימוד א"ב שזמנו "מאז התספורת, או בכל ילד לפום שיעורא דיליה") כפי שכ"ק אדמו"ר מהורש"ב הוכנס ל'חדר' בגיל שלוש וחצי (לקוטי שיחות ח"ה עמ' 86 ועיי"ש

57 וגם לחגי-שבועות וחגי-הסוכות.

58 סה"ש תשמ"ט ח"ב עמ' 413-411.

59 שו"ע אדמוה"י סי' תצג ס"א.

60 שיחות קודש תשל"ז ח"א עמ' 703, שערי הל' ומנהג ח"ה עמ' קז.

61 בליל ל"ג בעומר תשמ"ט - התוועדות תשמ"ט ח"ג עמ' 178. ודלא כמ"ש באג"ק כרך ת, עמ' שיח.

ישתדלו לגמור את החופה והסעודה לפני ליל ל"ד, אך אם אירע שנתאחר הסעודה, וי"א אף החופה, יכולים לעשותה בלילה - 'בין פסח לשבועות' עמ' רעה, נטעיגבריאלי הל' פסח ח"ג עמ' רזו וש"נ.

62 כז' ע"פ שו"ע אדמוה"י שם ס"ה. ראה אג"ק ח"ט עמ' מו וב'התקשרות' גיליון תסד, עמ' 19.

63 אג"ק כרך ח הנ"ל.

מלאכה: נוהגים אנשים ונשים שלא לעשות מלאכה כל ימי הספירה משקיעת החמה ואילך, עד לאחר הספירה⁷⁷ (וזה סיבה נוספת שגם הנשים יספרו ספירת־העומר).

רפואה: "ובפרט שנמצאים אנו בימים שבין פסח לעצרת, זמן מסוגל לרפואת הגוף ובריאות, כמבואר בספרים"⁷⁸.

נסיעות: אין להימנע מנסיעות וטיולים בימי ספירת־העומר⁷⁹.

נשים: מותר לאישה לספר בימי הספירה את השערות היוצאות מחוץ לכיסוי־הראש ואינה יכולה לכסותן. מריטת שער הגבות, הריסים והרגליים אינה נחשבת תספורת⁷⁴.

'שהחיינו': נוהגים שאין מברכים 'שהחיינו' (מלבד על פדיון־הבן ובכל דבר⁶⁹ שעלולים להחמיץ)⁷⁵ בימי הספירה. אך בשבת ובל"ג בעומר - מברכים⁷⁶.

בהערה 4, וכ"ק אדמו"ר מהורי"צ - רק בשנת תרמ"ד - סה"מ תשי"א עמ' 168), ואז מקיימים את כל המנהגים הקשורים בזה. [וראה 'כפר חב"ד' גיליון 1366 עמ' 33 שהיתה הוראה להכניס בגיל חמש, והוא עניין אחר, ראה בהל' ת"ת פ"א ה"א ובהערות וצינונים' שם].

74) 'בין פסח לשבועות' עמ' רמא. שבח־המועדים עמ' 188.

75) ראה כפ־החיים סי' תקנ"א סי"ז.

76) ספר־השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 745. וראה 'אוצר' עמ' רנח.

77) שו"ע אדמוה"ז סו"ס תצג. ומסיים שם 'ואותן הנשים שאינן סופרות, אפשר שיש להן לשבות ממלאכה כל הלילה'.

78) אג"ק כרך טו עמ' ק, ובכ"מ.

79) שו"ת מנחת־אלעזר ח"ד סי' מד, 'דרכי חיים ושלוש' סי' תרכז (וכתב שאדרבה, ימים אלו הם ימים מוצלחים לנסיעה). (וראה גם בין פסח לשבועות ס"פ טו. נטעי־גבריאל פסח ח"ג פנ"ו סי"ד, עיי"ש).

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש